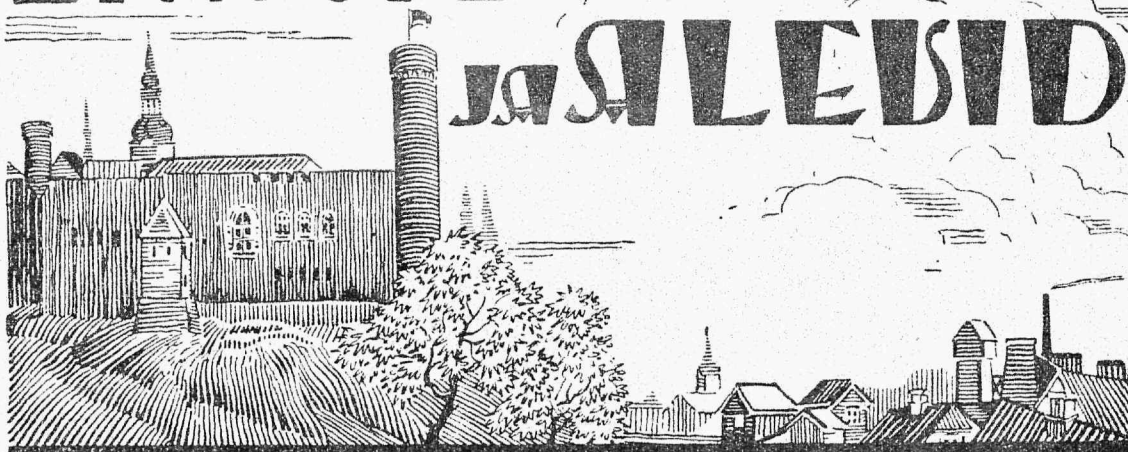

LINNAD JA LEBID

»EESTI LINNADE LIIDU HÄALEKANDJA«

Väljaandja: Eesti Linnadeliit, Tallinnas. Vastutav toimetaja: V. Smetanin.
Toimetus ja talitus: Eesti Linnadeliit, Tallinn, Pikk 6.

Ilmub 10 korda aastas.

VIII aastakäik.

Numbri hind 25 senti.

Nr. 6

29. novembril

1935

SISU.

Põltsamaa linnapea Georg Kold 50-aastane.

Eesti Linnadeliidu 15-aastase tegevuse ülevaade.

Perekonnaseisuaametnike ülesandeid perekonnanimede ja nimede eestistamisel — *O. Angelus.*

Normaalpuhkeaja seaduse muutmisest — *V. Velner.*

Omavalitsuste ülesandeid elukeskuste passiivse õhukaitse ettevalmistamisel — *E. Umbliä.*

Eesti Linnadeliidu tegevusest.
Kroonika.

LINNAD JA ALEVID

EESTI LINNADELIIDU HÄÄLEKANDJA

Väljaandja: Eesti Linnadeliit, Tallinnas --- Vastutav toimetaja: V. Smetanin

№ 6

VIII AASTAKÄIK

Toimetus ja talitus: Eesti Linnadeliit, Tallinn,
Pikk 6, telefon 431-58.

Ilmub 10 korda aastas.

Numbri hind 25 s.

29. novembril

1935

Põltsamaa linnapea Georg Kold 50-aastane.

1. detsembril 1935 pühitseb oma 50-aastast sünnipäeva Põltsamaa linnapea Georg Kold.

G. Kold sündis Änge vallas. On olnud õpetajaks Uduvere ap.-õigeusu kihelkonnakoolis, kirjatöötajaks Pärnu talurahaasjade komissari juures, peale selle teeninud lühemat aega Riias kroonumaadevalitsuses ja Jelgavas Kuuramaa kubermanguvalitsuses. 1912. a. siirdus ta Siberisse, astudes teenistusse Irkutski kubermanguvalitsusse. Maailmasõja algul nimetati G. Kold Kiirenski maakonna sõjaväekomisjoni sekretäriks. Peale revolutsiooni 1917. a. märtsis määrati ta kohaliku rahva üksmeelsel soovil Kiirenski maakonna komissariks, millises ametis püsis enamlaste võimuletulekuni.

Et Kiirenski linn ei tunnustanud enamlaste võimu, valiti G. Kold 1918. a. aprillis Kiirenski linnapeaks. Võitluses enamlaste vastu sai ta 1919. a. lahingus haavata ja langes haavatuna vangi. Haav paranenud, põgenes vahialt ja elunes kolm aastat täiesti üksinda Siberi taigas koopas, kus teda toitsid kohalikud vene talurid, kuid vaatamata sellele tuli sageli kannatada nälga ja külma.

1923. a. avastati ta peidukoht, ta vangistati ja paigutati Irkutski vanglasse. Sama aasta novembris mõistis sõjakohus ta surma, kuid otsus jäi täideviimata, sest Eesti Vabariigi Valitsus vahetas ta välja.

15. augustil 1926 astus G. Kold Põltsamaa linnaomavalitsuse teenistusse abisekretärina, hiljem oli samas raamatupidajaks. 9. jaanuaril 1930 valiti ta Põltsamaa linnapeaks, millises ametis püsib praegugi.

Peale oma otseste ülesannete täitmise võtab G. Kold aktiivselt osa ka seltskondlikust tööst. Nii on ta tegev kaitseliidus, Põltsamaa Lasteabikomitees, Põltsamaa Kaunistamise Seltsis jt.

Kuid G. Kolla tegevus pole piirdunud ainult Põltsamaaga. Juba rida aastaid on ta võtnud agarasti osa Eesti Linnadeliidu tegevusest ja olnud ELL revisjonikomisjoni liige.

Heites pilku G. Kolla senikäidud eluteele, nähtub, et saatus pole teda just eriti hellasti paitanud. Ta elus on olnud raskeid vintsutusi ja elamusi, kuid siiski on G. Kold suutnud säilitada oma töötahet ja -indu. Ja seda on saanud tunda suurimal

määral Põltsamaa linn, mis viimaseil aastail on jõudsasti end korraldamas ja kaunistamas. Ja see kõik on toimunud peamiselt just G. Kolla algatusel ja energilisel teotsemisel.

Eesti Linnadeliit ja ta häälekandja „Linnad ja Alevid“ ühinevad rohkearvulise õnnitlejaskonna soovidega, et G. Kollal jätkuks veel kauaks jõudu ja tahet töötamiseks senise andumusega oma vastutusrikkal ametikohal.

Eesti Linnadeliidu 15-aastase tegevuse ülevaade.

Viieteist aasta eest, täpsemalt öeldud 24. oktoobril 1920 astus esimest korda kokku Eesti Linnadeliidu esindajatekogu, et alustada tööd linnade ja alevite heakäekäigu tõstmiseks, nende huvide ja õiguste kaitseks.

Vabariigi algpäevil tuli meie noorel riigil võidelda rindel pealetungiva vaenlasega ja siseriigis teostada laial rindel organiseerimistööd. Vabadussõda, maailmasõja järelduste likvideerimine, riigi majandusliku ja poliitilise elu ümberkorraldamine aetas omavalitsusi, eriti linnu terve rea tähtsate ja põhjapanevate küsimuste ette. Juba I linnategelaste kongress näitas kui kasulik üldhuvele ja linna majapidamisele on linnade koostöö ja süvendas kindumuse, et kommunaalprobleemide otstarbekohane lahendamine on mõeldav vaid sellise koostöö säilitamisel ja süvendamisel. Ja Eesti Linnadeliidu asutamise üheks tähtsamaks motiiviks oli olla linnade ja alevite koostöö koordineerivaks keskkohaks. Seda ülesannet on Eesti Linnadeliit taotelnud järjekindlasti ja suurima eduga.

Eesti Linnadeliidu põhikirja järgi on Eesti Linnadeliidu ülesandeks veel aidata kaasa, et linnade ja alevite majanduslikud ja kultuurilised ülesanded leiaks võimsamat teostamist, et nende tegevus ühtlustataks, nende ühiste huvide kaitse ja esitamine, samuti ka omavalitsustegelaste teadmiste laiendamine.

Vastavalt põhikirjas fikseeritud ülesandele on Eesti Linnadeliidu tegevus omandanud aastate jooksul enam-vähem kindlakujulise ilme. Tähtsaimaks tegevusalaks osutub linnade ja alevite õiguste kaitse. Eesti Linnadeliidu poolt on vaadatud läbi ja avaldatud seisukohta üle 100 mitmesuguse seaduseelnõu ja määruse kohta. Loendada siinkohal neid kõiki nõuaks palju aega, seepärast piirdugem vaid mõne tähtsama mainimisega. Need oleks uus Ehitusseadustik, Hoolekandeseadus, Kogukonna-, asutiste ja erarendimaade korraldamise seadus, Rahva tervehoiu seadus, Jõuvankriteseadus, Maanteedeseadus, Matusepaikade-seadus.

Eesti Linnadeliidu algatusel ta enda poolt on töötatud välja rida eelnõusid, nagu uue linnaseaduse, maksuseaduse, hoonestamisõiguse, kinnisvarade ostueesõiguse, kogukonnaseaduse, linnade ja ale-

vite hoiukassade asutamise seaduse eelnõu ja palju teisi. Peale selle on Eesti Linnadeliidu esindajad sageli võtnud osa mitme Riigikogu ja ministriumide vahelise komisjoni tööst, kui on päevakorras olnud linnadesse ja alevisse puutuvaid küsimusi. Tähtsamail juhtumel on Eesti Linnadeliit läkitanud delegatsioon ministrite ja riigivanema juurde.

Kuigi Eesti Linnadeliidu palved pole igakord leidnud tähelepanu, on saavutatud tulemused siiski küllalt tähtsad, et rahuldustundega vaadata tehtud tööle.

Omavalitsused on lähedal tegelikule elule ja neil tuleb kõigepealt leida lahendust neile probleemidele ja küsimusile, mida seab üles järjest arenev elu. Seepärast on loomulik, et ka Eesti Linnadeliidu tegevuses etendavad suurt osa üksikute tähtsate probleemide arutamine ja teede otsimine nende lahendamiseks.

Kuna kõigi Eesti Linnadeliidus käsitletud probleemide loendus veniks pikale, piirdugem siin vaid tähtsamatega, nagu elanikkude varustamine toidu- ja tarbeainetega, siis korteriprobleem, hoolekandeprobleem, tööpuuduse vastu võitlemine, välislaenu realiseerimine, noorteprobleem, gaasikaitse, lastekasvatuse toetusfondi loomine ja alimentide kättesaamise kindlustamine, kogukondade ellukutsumine, linnade maapoliitika, linnade hoiukassade asutamine, linnaomavalitsuste õiguslik konstruktsioon, alevite maavalitsusist lahutamise, linnade eelarvete ja aruannete uue nomenklatuuri koostamine, linnade rahanduse ümberkorraldamine, obrokite ümberhindamine, Eesti Linnadeliidu ja Eesti Maaomavalitsuste tegevuse koordineerimine.

Isikliku kontakti säilitamiseks linna- ja alevitegelaste vahel on tõhusasti aidanud kaasa esindajatekogu koosolekud, kus traditsiooniliselt igakord arutatakse peale jooksvaid asju ka mõni kommunaalalasse puutuv küsimus. Eriti tähtsaks on saanud esindajatekogu kevadised koosolekud, millised peetakse igal aastal ise linnas, mis võimaldab me linna- ja alevitegelasile tutvuda lähemalt linnade majapidamisega kohapeal.

Nii on seni neil koosolekuil arutatud hulk küsimusi ja peetud vastavaid referaate, millest mainime jälle vaid tähtsamaid, nagu uus linnaseadus, omavalitsuste maksuseadused ja maksusüsteem,

linnade vastastikku kindlustamise seltsi asutamine, pensioniseadus, uue ehitusseadustiku põhijooned, orvukohtute reorganiseerimine, linnade hoonestamine, teede ehitamine, linna tervishoid, tööpuuduse vastu võitlemine, hädaabitööde korraldamine, linnade vappide ja lippude tarvitamine, linnade ja alevite haljasalade korraldamine.

Peale selle on Eesti Linnadeliidu algatusel ja korraldusel peetud mitmeid linnade ja alevite sekretäride, statistikute, perekonnaseisuametnikkude, raamatupidajate, töbörside juhatajate ja alevite esindajate nõupidamisi, kus on arutatud vastavate ametnikkude tööalasse puutuvaid küsimusi, et koordineerida ametnikkude tööd üleriigiliselt.

Igaaastased sekretäride-, statistikute- ja perekonnaseisuametnikkudepäevad on aidanud tõhusasti kaasa Perekonnaseisuseaduse elluviimisel ja just tänu neile nõupidamisile on nii vastutav ja tähtis töö, nagu seda on perekonnaseisumuudete registreerimine, korraldatud linnades ja alevites üldiselt võrdlemisi hästi. Sel alal on käsitletud küsimusi, nagu perekonnaseisumuudete registreerimise kord meil ja mujal, isiku- ja kohanimede kirjutusviisi, linnade ja alevite revisjoni meil kehtiva seaduse järgi, nimeõigust, kantseleitöö lihtsustamist, valimis-, kommunaalfinants- ja kuurordistatistikat, rahva terviselisi ja suguvõsateaduslikke probleeme perekonnaseisuametniku töös jt.

Pea iga aastaga suureneb nende asutiste ja organisatsioonide arv, mille tööst võtab Eesti Linnadeliit oma esindajate kaudu aktiivselt osa. Siin võiks mainida Hoolekandenõukogu, Tervishoiunõukogu, Tariifinõukogu, Sihtasutist „Turismi Keskkorraldus Eestis“, Liiklemiskomiteed, Supelkohtade ja Supel- ning Tervisparandusasutiste Keskkorraldust, Sihtasutist „Eesti Lastekaitse“, Asutist „Fennoungria“, Maksupeakomiteed.

Kommunaalprobleemid on pea igal pool ühesugused, kuid erinevad nende lahendusviisid, millised sõltuvad väga maa kultuurilisest ja majanduslikest elutingimustest. Seepärast evib mitte ainult teoreetilise tähtsuse koostöö ja kontakti mitmesuguste rahvusvaheliste organisatsioonidega,

millest tuleks mainida esikohal rahvusvahelist linnade ja kohalikkude valitsuste liidu (*Union Internationale des Villes et Pouvoirs Locaux*), siis rahvusvahelist linnade hoonestamise ja planeerimise ühingut (*International Federation for Housing and Town Planning*).

Rahvusvahelisest linnade kongressist, milliseid seni peetud kolm, on Eesti Linnadeliit võtnud alati osa, esitades vastavaid referaate. Samuti on saadetud referaate ka rahvusvahelise linnade hoonestamise ja planeerimise ühingu kongressile. Saksamaal ilmuv „*Zeitschrift für Kommunalwirtschaft und Kommunalpolitik*“ pühendas ühe numbri Eesti linnade majapidamise ja õigusliku korra kirjeldamisele; materjalid ja artiklid saadeti jällegi Eesti Linnadeliidu poolt. Peale selle on viimase ajani antud lühikesi ülevaateid Eesti linnade kohta Saksamaal ilmuvas „*Kommunalkalender*“is“.

Sõbralikku kontakti on peetud Soome, Rootsi, Norra ja Poola linnadeliiduga. Eriti aga tuleks mainida tihedat koostööd Läti ja Leedu linnadeliiduga, mis omandanud juba kindlakujulise ilme. Seda koostööd juhitakse Balti riikide linnadeliitide vahelise komitee poolt. Kõnelemata suurest tähtsusest, millise evib vastastikkune süstemaatiline informatsioon, on koostöö olnud juhitud mõttest luua võimalusi nende kolme riigi linna- ja aleviomavalitsustegelaste laiemate ringide lähendamiseks ja vastastikkuseks tundmaõppimiseks. Eriti on selleks aidanud kaasa Balti riikide linnadeliitude konverentsid, milliseid on seni peetud kolm. Esimene oli Riias 1927. a., kus olid päevakorras linnaomavalitsuste õiguslik seisund, linnade rahanduslik olund ja linnade hoonestamise küsimused. Teine konverents peeti Tallinnas 1931. a., kus arutati vaid ühte küsimust ja nimelt linnade ettevõtteid. Kolmandat konverentsi peeti käesoleval aastal Kaunases, kus päevakorras olid linnaomavalitsuste õigusliku konstruktsiooni ja hoolekandeküsimus.

Lõpuks olgu veel mainitud, et 1927. a. hakkas ilmuma Eesti Linnadeliidu häälekandja „Linnad ja Alevid“, kus leiavad käsitlemist meie ja välismaa kommunaalalasse puutuvad probleemid ja küsimused.

Perekonnaseisuametnikkude ülesandeid perekonnanimede ja nimede eestistamisel.

O. Angelus.

Siseministeeriumi Üldosakonna abidirektor.

Omavalitsuste perekonnaseisuametnikud täidavad juba kümme kuud ülesandeid perekonnanimede ja nimede eestistamise ja eestikujuliste, kuid halva või labase tähendusega või halva kõlaga perekonnanimede muutmise alal vastavalt siseministri 14. detsembri 1934. a. otsusele perekonnanimede ja nimede muutmise sooviavalduste otsustamise asjas (RT 107 — 1934). Hulk tööd on juba seljataga ja see annab võimaluse selgitada, kuidas perekonnaseisuametnikud on saanud hakkama neile pandud ülesannetega kõnesoleval alal ja millised on need eksimused, mis kõige enam korduvad, ja arusaamatused, mis tegeliku töö juures kõige rohkem nõuavad peamurdmist.

Selline selgitustöö on hädavajalik, vaatamata sellele, et hulk tööd on juba tehtud, sest suurem töö seisab veel ees. Kuigi oma perekonnanime ja nime on juba eestistanud kümned tuhanded eestlasi, on sellest veel vähe, kaugelt vähe. Nende arv peab tõusma sadadesse tuhandesse, siis alles võime öelda, et Eesti on ka perekonnanimedelt ja nimedelt tõesti eestlaste maa. Aktsiooni heaks ja täielikuks kordaminekuks peavad peale teiste panema käed kindlasti külge ka perekonnaseisuametnikud, kes ei tohi olla loidudeks pealtvaatajaiks aktsiooni sooritamisel ja etendada ükskõikse bürookraadi osa, kes vaid kuidagi täidab temale pandud kantseilisi ülesandeid, nad peavad olema ihu ja hingega asja juures, õhutama kodanikke ja neile kergendama asjaajamist, selgitama ja, ootamata korraldusi ja näpunäiteid, oma algatusel oma tegevuspiirkonnas esmajoones seadma asja nii, et ta oleks seatud hästi ja eeskujulikult.

Perekonnanimede ja nimede eestistamisel või halvapäliste eestipäraste perekonnanimede muutmisel tuleb kõigepealt pidada silmas, et ei tehtaks takistusi kodanikele sel eestistamisel või muutmisel asjatute formaalsuste tagaajamisega ja asja viivitamisega, sest see võtab kodanikult tuju ajada eestistamise või muutmise asja, võib teda viia nii kaugele, et lööb asjale käega ja — mis halvem — võib temas tekitada sellise meeleolu, et ta oma temgulasile, sõbrule ja tuttavaile ei soovita

perekonnanime või nime eestistamist ette-
käändel, et see olevat tehtud väga keeru-
kaks ja aegaviitvaks; sellisel viisil võib
siin ja seal tekkida isegi vastuaktsioon ja
seda asja ajavate ametnikkude süü läbi,
ebaõieti asjasse suhtumise ja asjast aru-
saamise tõttu. See aga on lubamatu. On
selge, et siin ja seal võib leida aset põhi-
mõtteline vastupanu eestistamise aktsioo-
nile väga mitmesuguseil põhjusil, kuid see
pole tähtis ega tohi kedagi heidutada, vas-
taseid leidub igal pool ja alati iga aktsioo-
ni juures.

Teiselt poolt peavad perekonnaseisu-
ametnikud perekonnanimede ja nimede
eestistamisel ja muutmisel muidugi täit-
ma kõik seaduste ja määrustega kehtima-
pandud eeskirjad selle eestistamise ja
muutmise alal; perekonnaseisuametnikud
ei saa siin toimida oma äranägemisel või
heaksarvamisel; see tooks asjasse sega-
dust ja oleks kahjulik aktsiooni heale kor-
daminekule, sama kahjulik kui vastutule-
matus kodanikele. Perekonnaseisuamet-
niku vastutulelikkus kui ka kehtivate ees-
kirjade korrapärase täitmine perekonna-
nimede ja nimede eestistamise või muut-
mise alal tagab kõige paremini käimasole-
va aktsiooni head kordaminekut.

Perekonnaseisuametnikkude poolt Pe-
rekonnanimede ja nimede korraldamise
määruse (RT 102 — 1934) § 26 põhjal
Siseministeeriumile saadetavaist perekon-
nanimede ja nimede muutmiste akttest,
samuti Siseministeeriumi Üldosakonna
ringkirja nr. 751 — 21. maist 1935 põh-
jal Siseministeeriumi kaudu „Riigi Tea-
tajale“ saadetavaist perekonnanimede ja
nimede muutmise kuulutisist, edasi veel
omavalitsuste ja koguduste perekonna-
seisuametnikkude poolt Siseministeeriu-
mile esitatud järelepärimusist ja ko-
danikkude kaebusist perekonnaseisu-
ametnikkude tegevuse vastu perekon-
nanimede ja nimede eestistamise või
muutmise alal selgub, et paljud perekon-
naseisuametnikud pole veel küllaldaselt
tutvunud perekonnanimede ja nimede
muutmise korruga, mistõttu sel alal juh-
tub veel palju vigu ja arusaamatusi, mis
takistavad ametiasutiste tööd kõnesoleval
alal ja — mis peasi — loovad takistusi

perekonnanime ja nime eestistamise aktsiooni teostamisel. Need vead ja arusaamatused on peamiselt järgmised:

1. Sooviavaldiste esitamine. Kuna Perekonnanime korraldamise seaduse (RT 91 — 1934) § 9, p. 1 põhjal tähendatakse sooviavaldises muuseas ka naise nimi ja kuna BES § 5 põhjal naine kannab oma abielumehe perekonnanime, saab abielus olijaist perekonnanime muutmise soovi avaldada ainult mees. Naise nõusoleku allkirja kehtiv seadus, vastandina endisele Nimekorralduse seadusele ja kõigile tema eelkäijatele, ei nõua [Nimekorralduse seaduse § 11 (RT 52 — 1934); Perekonnanime muutmise seaduse § 1 (RT 57—1930); Perekonnanime muutmise muutmise seaduse § 4 (RT 2/3 — 1920)]. Sellest järeldub, et näiteks juhtumil, kui abielumees ja -naine elunevad lahus, kuid pole kohtu poolt lahutatud, ja abielumees avaldab soovi oma perekonnanime eestistamiseks, on tähtsuseta, kas abielunaine on selle eestistamisega päri või mitte. Sellest järeldub edasi, et kui abielumees on välismaalane, kelle perekonnanime meie ametiasutised teadupärast üldse ei saa muuta (Perekonnanime korraldamise seaduse § 8), ja ta naine on Eesti riikkondlane, naine oma perekonnanime muuta, tähendab ka eestistada ei saa. Samuti ei saa abielunaine muuta oma perekonnanime, kui ta mees on teadmata kadunud, seni kui kohus pole tunnustanud meest surnuks Balti Eraseaduse muutmise dekreedid § 524 (RT 38 — 1934) põhjal.

Lapsed, kelle mõlemad vanemad on surnud või kelle vanemad pole esitanud perekonnanime muutmise sooviavaldist, ei saa esitada ühist perekonnanime muutmise sooviavaldist, vaid peavad asja algatama igauks omaette. Vanemate all tuleb mõista isa, kui ta on elus, vastasel korral ema. Kui sooviavaldaja on noorem kui 18 aastat, on perekonnanime või nime muutmise sooviavaldise esitamiseks nõutav vanemate luba, või kui tal puuduvad mõlemad vanemad — orvukohtu luba (Perekonnanime korraldamise seaduse § 10), mis lisandatakse sooviavaldisele. Sellest järeldub, et alla 18-aastane kodanik peab kirjutama sooviavaldisele alla ise ja peab ühtlasi olema eas, kus ta saab aru oma soovist.

Sooviavaldist ei saa esitada teine kodanik üldvolituse põhjal. Küll aga saab teine kodanik esitada perekonnanime või nime muutmise sooviavaldise erivolikirja põhjal, milles peab olema tähendatud, mil-

lise uue perekonnanime või nime võtmise asjade ajamiseks on volikiri antud.

Kui kodanik on esitanud perekonnanime või nime muutmise sooviavaldise, tema soovi aga saab täita Perekonnanime korraldamise seaduse §§ 8 või 25 põhjal perekonnanime või nime parandamise korras, tuleb sooviavaldis võtta perekonnanime, resp. nime parandamise sooviavaldisena. Peab tähendama, et just selle küsimuse alal kipuvad perekonnaseisuametnikud sageli patustama ja seega kodaniku kahjuks asja venitama, sest parandamise kord on lihtsam ja kiirem muutmise korrast. On arusaadav, et paljude perekonnanime juures võib tekkida kahtlus, kas küsimus on otsustatav parandamise korras — ega me perekonnaseisuametnikud pole keeleteadlased ja ega neil sageli pole kättesaadavad keeleteadlased, kes suudaksid anda õiget nõu — kuid sellisel korral tuleb küsimus saata otsustamiseks Siseministriumile Perekonnanime ja nime korraldamise määruse § 2 põhjal, mitte aga asja katsuda lahendada perekonnanime muutmise korras. Kuid arusaamatud on veel sageli korduvad nime muutmise asjad juhtumeil, kui nime saab muuta parandamise korras. Sageli saadetakse Siseministriumile hulk kuulutisi, millega lubatakse muuta nimi „Johannes“ — „Juhan'iks“, „Karl“ — „Kaarel'iks“, „Georg“ — „Jüri'iks“ jne. Näib nagu poleks paljudel omavalitsusperekonnaseisuametnikel teada Võõrapäraste nime kirjutamise määrus (RT 15 — 1935) ja neile saadetud kätte nimestik võõrapäraste nime kirjutusviisi kohta eesti õigekeelsuse eeskirjade kohaselt. Kui kodanik pöördub perekonnanime või nime muutmise sooviavaldusega Siseministriumi poole ja seda sooviavaldust saab täita paranduse korras, saadab ministrium sooviavalduse lahendamiseks selle omavalitsuse perekonnaseisuametnikule, kus peetakse sooviavaldaja perekonnakirju.

Kuna parandamise korras saab muuta ka võõrapäraseid nimesid ja, kui neil ei leidu vasteid eestipäraste nime seas, nende kirjutusviisi muuta eesti keele õigekeelsuse eeskirjade kohaselt, võõrapäraseid perekonnanimesid parandamise korras muuta ei saa, sest Perekonnanime korraldamise seaduse § 8 ütleb sõna-sõnalt: „Eestipärase perekonnanime muutmise küllaldaseks põhjuseks ei tule lugeda asjaolu, et perekonnanimi perekonnaseisuraamatute järgi õigekirjutuse poolest ei

vasta õigekeelsuse eeskirjadele. Sääraste perekonnanime parandamine toimub nimeomaniku soovil Siseministri poolt antud juhtnõu alusel. Need juhtnõud leitud perekonnanime ja nime korraldamise määruses, kus samuti kõnelakse vaid eestipärase perekonnanime parandamisest (§ 2). Vaatamata sellele parandavad mitmed perekonnaseisuametnikud suurima südamerahuga perekonnanime „Altmann“ — „Altman'iks“, „Bergsohn“ — „Bergson'iks“, „Grünfeld“ — „Grünveld'iks“ jne. Just selliste perekonnanime ortograafiliselt „parandamiste“ sooviavaldiste esitamisel on perekonnaseisuametnikel hea juhus juhtida vastava kodaniku tähelepanu sellele, et „Altman“ ühe „n“-tähega on täpselt sama võõrapärane kui kahe „n“-tähega ja et kodanik peaks enesele võtma sootuks uue ja eestipärase perekonnanime, mitte aga nii väga kandma muret ühe „n“ pärast. Sellised juhtumid on halvad eriti seetõttu, et nad ei käi Siseministeeriumi kontrolli alla, mispärast perekonnaseisuametnikud võivad vabalt teha vigu. Muidugi tuleb eksitus ikkagi ilmsiks. Perekonnaseisuametnik on kohustatud teatama tehtud perekonnanime parandamisest sellele perekonnaseisuametnikule, kelle juures on registreeritud sooviavaldaja sünd, abielu ja laste sündid, sellekohaste märkuste tegemiseks vastavasse aktiraamatuisse [Perekonnanime ja nime korraldamise määruste muutmise määruse § 4, p. 1 (RT 90 — 1935)]. Perekonnaseisuametnikud, kes teevad neid märkusi aktiraamatuisse, on omalt poolt kohustatud teatama märkuse kandmisest Siseministeeriumile samasuguse märkuse kandmiseks meetrika- või aktiramatu teisisse eksemplaresse [Perekonnaseisuseaduse § 27 (RT 191/192 — 1925)]. Kuid enne, kui Siseministeerium sel teel saab teada tehtud veast, möödub palju aega. Selline perekonnanime „parandamine“ on iseendast tühine, sest perekonnaseisuametnik on otsustanud asja, mille otsustamiseks tal puudub õigus. Siseministeeriumil tuleb sellisel juhtumil vormilise otsusega konstateerida vastava akti tühisust ja tehtud parandused perekonnaseisuametnikkude aktiraamatuis tuleb tühistada, kodanik aga ei saa kanda temale seadusvastaselt parandatud perekonnanime. Kõigest sellest nähtub, milliseid aparate pannakse liikuma, kui palju sunnitakse tegema tööd otsuse pärast, mis on tühine, mis ei evi seadusjõudu. Ametiasutised on teinud liigset ja asjatut tööd, kodanik on pettu-

nud ja vihane ja perekonnanime „parandanud“ perekonnaseisuametnik ise on asetanud end täbarasse seisundisse: tal on piinlik järelevalveasutise ees, tal on halb südametunnistus ka vastava kodaniku suhtes, kes võib täie õigusega tema tegevuse vastu tõsta nurinat. Ja seda kõik seepärast, et perekonnaseisuametnik ei lugenud hoolega seadust ega süvenenud selle mõttese.

Kui perekonnanime muutmise sooviavaldajaks on lahutatud naine ühes lahutatud abielust sündinud lastega, kes on kohtuotsusega jäetud ema juurde, pole Siseministeeriumis kujunenud praktika järgi nõutav lahutatud mehe nõusolek laste perekonnanime muutmiseks, kuna Perekonnanime korraldamise seadus kui eriseadus ei sea üles sellist nõuet. Lahutatud mees võib sellisel juhtumil muidugi esitada vastuvaidluse üldisil alusel. Kui lahutatud naine esitab perekonnanime muutmise sooviavaldise, tuleb temalt nõuda kohtuotsuse ärakiri, millest nähtuks, et lapsed on jäetud tema juurde.

Kui sooviavaldaja võtab mõnel põhjusel tagasi oma sooviavaldise (näiteks põhjusel, et talle ei meeldi uue valitud perekonnanime), milleks tal on õigus enne perekonnanime muutmise lõplikku otsustamist, sellest sooviavaldise tagasivõtmisest „Riigi Teatajas“ ei kuulutata, kuna sellisel kuulutamisel pole mingit mõtet. Tagasivõtmise sooviavaldis ei kuulu tempelmaksustamisele tariifi nr. 1, erandi 42 (RT 43 — 1935) põhjal.

Kui perekonnaseisuametnikul tekib üks või teine kahtlus perekonnanime või nime eestistamisel või halvakoalalise eestipärase perekonnanime muutmisel, esitab ta asja otsustamiseks siseministrile Perekonnanime ja nime korraldamise määruse § 22 alusel, samas paragrahvis pp. 1—6 loendatud juhtumil. Sellisel korral tuleb omavalitsusperekonnaseisuametnikul asjale tingimata lisandada sooviavaldaja perekonnaseisutunnistis varustatult Perekonnanime korraldamise seaduse § 10, p. 1 ettenähtud andmetega, ilma milleta siseminister ei saa otsustada asja. Seda kahjuks unustavad perekonnaseisuametnikud väga sageli ja tekitavad seega ülearust kirj vahetust ja asja viivitamist perekonnanime või nime eestistada sooviva kodaniku kahjuks. Kuigi perekonnaseisutunnistis lisandatakse toimikule, on see tihti nii puudulik, et seda ei saa kasutada. Perekonnaseisutunnistis peab olema varustatud andmetega soovi-

avalda ja ta laste sünni ja ta abielu registreerimise kohta, sest Siseministeerium peab teadma, milliseile perekonnaseisuametnikele ta peab pärast perekonnanime või nime muutmise lõplikku otsustamist saatma Perekonnanimede ja nime korraldamise määruse § 5 põhjal otsuse ärakirju. Tihti juhtub, et andmed perekonnaseisutunnistisse on kantud ev.-luteriusu endiste personaalraamatute alusel, mis võib tekitada segadusi, kuna isiku sünd pole näiteks registreeritud selle koguduse raamatuis, mille personaalraamatute alusel talle avati perekonnakirjad. Otsuse ärakiri saadetakse ebaõigesse kohta, sealt see tuleb tagasi ja hakkab rändama mööda maad.

Perekonnaseisutunnististega juhtub teisi viperusi; nii on olnud juhtumeid, kus tunnistises leiduvad kuupäevad on märgitud vana kalendri järgi, mis on kaotanud oma kehtivuse juba 17 aastat tagasi! Muidugi on dokumendid, mille põhjal perekonnakirju korraldatakse, väga tihti antud välja vana kalendri alusel, kuid perekonnakirjus ja nende põhjal antavail perekonnaseisutunnistisel olgu kuupäevad ainult uue kalendri järgi.

Perekonnaseisutunnistisse märgitava isiku sünnikoha all märgitakse Eesti omavalitsus selle nimetusega, mida ta kannab tunnistise andmise ajal, või kui ta on ühendatud mõne teise omavalitsusega või sootuks likvideeritud, selle omavalitsuse nimetusega, kelle koostises ta tunnistise andmise ajal esineb; nii näiteks tuleb märkida Vajangu vald (aga mitte enam Einmani vald), Kolovere-Kalju vald (aga mitte Kalju, resp. Kolovere vald), Viljandi vald (mitte enam Viiratsi vald) jne. Kui perekonnaseisumuudete registreerimine toimus välismaal, märgitakse koha nimetuse all ainult vastava välisriigi nimetus, näit. Soome (mitte Helsingi), Poola, Läti jne.

2. Perekonnanime või nime valik Perekonnanimede korraldamise seaduse §§ 11 ja 12 põhjal ei saa muuseas määrata uueks perekonnanimeks sellist, mis on laialt tarvitusel, samuti perekonnanimede kaitseregistrisse kantud perekonnanime. Laialt tarvitusel olevate perekonnanimede loetelu on avaldatud RT 107 — 1934 ja kaitseregistrisse kantud perekonnanimed avaldatakse Perekonnanimede ja nimede korraldamise määruse § 17 põhjal aegajalt „Riigi Teataja Lisas“. Seetõttu on perekonnaseisuametnikel alati hästi teada, milliseid perekonnanimesid ei saa anda

nende levimise või kaitseregistrisse kandmise tõttu. Vaatamata sellele võtavad perekonnaseisuametnikud vastu soovialdasi, milles palutakse uueks perekonnanimeks sellist, mida eeltoodud põhjusil ei saa anda, annavad eelnõusoleku palutud perekonnanime võtmiseks ja saadavad vastavad kuulutised „Riigi Teatajale“. See-ega tehakse kodanikule takistusi ta perekonnanime eestistamisel või halvakõlalise eestipärase perekonnanime muutmisel ja viiakse teda arvamusele, nagu takistaks Siseministeerium soovitud uue perekonnanime võtmist. Kuulutis saadetakse Siseministeeriumilt tagasi vastavale perekonnaseisuametnikule, kes alles siis teeb eitava otsuse ja sellest teatab perekonnanime muuta soovivale kodanikule. Viimane on kaotanud palju aega ja ei saa enam aru ametiasutiste asjaajamise viisest: üks asutis lubab uueks perekonnanimeks võtta palutud perekonnanime, teine jälle keelab. Selliselt talitamisel heidab perekonnaseisuametnik varju oma tegevusele.

Siseministeeriumi ringkirjaga nr. 981 — 15. juunist 1935 seati üles keelelised põhimõtted, mille järgi tuleb käia perekonnanimede eestistamisel ja halvatahenduslike perekonnanimede muutmisel. Vaatamata sellele, et ses ringkirjas on toodud hulk näiteid, milliseid perekonnanimesid ei saa muuta nende eestipärasuse tõttu või seepärast, et neil puudub halb või labane tähendus või halb kõla, annavad perekonnaseisuametnikud eelnõusoleku selliste perekonnanimede muutmiseks, kuigi nad on otse loendatud tähendatud ringkirjas, tekitades sellega jällegi arusaamatusi kodanikkude keskel ja venitades perekonnanime eestistamise toimingut. Muidugi on keeleline küsimus perekonnanimede, samuti ka nimede eestistamise ja üldse muutmise juures raskemaid küsimusi. Seda esmajoones seepärast, et me keel on väga kiire arenemise staadiumis, mille tagajärjel meie keeleteadlased ise pole veel leppinud omavahel kokku ühe või teise küsimuse lahendamisel, mille tagajärjel ka seisukohad muutuvad üksikute perekonnanimede ja nimede eestipärasuse suhtes. Kahtluse korral peaksid perekonnaseisuametnikud rohkem kui seni kasutama neile Perekonnanimede ja nimede korraldamise määruse § 22, pp. 1, 3—5 antud võimalust esitada küsimus otsustamiseks siseministrile, mis asja kiirustab, või aga küsima Siseministeeriumilt, kas vastavat perekonnanime või nime saab muuta, resp. kas soovitud uut pe-

rekonnanime või nime saab lubada. Viimast teed on hakanud käima mitmed perekonnaseisuametnikud, mis on õige ja otstarbekohane.

Mis on tähendatud ülal eriti perekonnanime kohta, kehtib samas ulatuses ka nimede kohta. Paljud perekonnaseisuametnikud annavad ikka veel eelnõusoleku lausa võõrapäraste uute nimede võtmiseks. Kui üksikute nimede suhtes võib tõesti tekkida kahtlus, kas need on eestipärased või mitte, see kehtib eriti kodanikkude eneste poolt loodud uute nimede kohta, siis peaks ometi ka perekonnaseisuametnikelgi juba olema selge, et nimed nagu „Ferdinand“, „Elisabet“, „Artur“ jne. on lausa võõrapärased. Kuid ikka veel esitatakse kuulutisi, millest nähtub, et selliseid ja teisi võõrapäraseid nimesid tahetakse lubada kodanikele. Sageli tuakse seejuures motiivina, et üks või teine nimi on sooviavaldaja ja perekonnaseisuametniku — otsustaja elukoha ümbruses väga levinud. Peaks olema ometi selge, et „Ivan“ jääb ikka vene „Ivam'iks“, „Alfred“ ikka saksa „Alfred'iks“, kuigi neid kannavad kas või terve küla mehed.

3. Kuulutiste saatmine „Riigi Teatajale“. Sellest on juba varemgi kirjutatud selle ajakirja veergudel, kuid ikkagi korduvad vanad vead: ei ringkirjad, ei näpunäited üksikuile perekonnaseisuametnikele ega kirjutised ei suuda nähtavasti kõrvaldada vigu, millele kuulutiste osas on tulnud mõningaid isegi veel juurde.

Siseministeeriumi ringkirjaga nr. 751 — 24. maist 1935 anti perekonnaseisuametnikele kätte kuulutiste vormid: sooviavaldusist kuulutamise vormid (eraldi perekonnanime ja nimede kohta) ja otsuseist kuulutamise vormid (samuti eraldi perekonnanime ja nimede kohta) ühes näidetega. Vaatamata sellele kombineerivad mitmed perekonnaseisuametnikud omamoodi neid kuulutisi ja tekitavad seega ülearust tööd endale, järelevalveasutisele kui ka „Riigi Teataja“ toimetuse ametnikele, kes kuulutisi kontrollivad ja saadetud teksti peavad tegema ümber vastavalt nõudeile.

Kuulutisi saadetakse enamaltjaolt kaaskirjadega ja sel alal patustavad pea kõik perekonnaseisuametnikud. Nende sageli veel pikis kaaskirjus korratakse sama, mis seisab kuulutises endas. Need kaaskirjad nõuavad saatjailt ülearust tööd

nende koostamisel ja ümberkirjutamisel ja ülearust paberikulu, saajailt aga asjatute kirjade lugemist. Kaaskirja asemele pandagu kuulutisele märkus „Siseministeeriumile“ saatmise kuupäevaga ja vastava omavalitsuse perekonnaseisuametniku allkirjaga.

Kuulutisi tuleb saata võimalikult kohe pärast eelnõusoleku andmist, sest kuulutise ilmumisest „Riigi Teatajas“ sõltub kodanikule uue perekonnanime või nime andmise tähtpäev. Muidugi kui sooviavaldisi tuleb iga päev, võib neid koondada ja teatud ajavahemiku möödumisel, mis aga ei tohi olla pikk, saata Siseministeeriumi kaudu „Riigi Teatajale“. Ka kuulutiste koostamisel ja saatmisel peavad perekonnaseisuametnikud alati meenutama, et kõik peab toimuma kiiresti, see on üheks kogu perekonnanime ja nimede eestitamise aktsiooni hea kordamineku peatingimuseks. Igal juhtumil on lubamatu toimida nii, nagu hiljuti toimis ühe valla perekonnaseisuametnik, kes hoidis kuulutise oma käes viis kuud! Sellisel korral ei tea tõesti enam öelda, kas on tegemist äärmise lohakuse ja hooletusega või juba aktsiooni sihiliku ignoreerimisega või isegi sellele vastutöötamisega.

Viimasel ajal korduvad nähted, kus perekonnaseisuametnikud saadavad „Riigi Teatajale“ vigaseid kuulutisi. Vigu juhtub seejuures igasuguseid: elukohas, sooviavaldaja sünniajas, nimes või isegi perekonnanimes ja uues, soovitud nimes või perekonnanimes. Nende vigade õiendamiseks saadetakse muidugi uus kuulutis. Sellega aga koormatakse asjatult „Riigi Teatajat“, milles eestitamise kuulutised on teadupärast tasuta; sellega aga venitatakse ühtlasi kodaniku perekonnanime või nime muutmise asja, sest juhtumil, kui kuulutisse on sattunud sisulise tähtsusega viga (perekonnanimi on märgitud valesti, soovitud uus nimi või perekonnanimi on märgitud ebaõieti jne.), loeb ühekuine tähtaeg täiendava kuulutise ilmumise päevast „Riigi Teatajas“. Perekonnaseisuametnikel tuleb ajada asja hoolikalt ja kontrollida, kas kõik on korras, enne kuulutise saatmist „Riigi Teatajale“, mitte aga pärast selle ilmumist. Muidugi juhtub trükivigu ka „Riigi Teatajas“, kuid nende arv on õige väike, võrreldes vigadega, mis on tekkinud perekonnaseisuametnikkude süü ja hooletuse tõttu.

(Järgneb.)

Normaalpuhkeaja seaduse muutmisest.

V. Velner.

Siseministeeriumi Omavalitsusteosakonna inspektor.

Kauplemisaja korraldamise kohta on meil kehtivad praegu vägagi laialipillatud ja erinevad normid. Tingituna sellest, on ka arusaadav, et selles küsimuses puudub ühtlane süsteem ja järjekindlus ja sel alal on tekkinud nurinaid ja seaduslikest eeskirjust üleastumisi.

Eriti viimasel ajal on kerkinud aga kauplemisaja pikendamise ja vastavalt sellele ka vastavate seaduste muutmise küsimus. On pöördutud pikkade märgukirjadega vastavate omavalitsuste poole, paludes muuta omavalitsuste poolt kehtimäpandud suundmäärusi ja korraldusi. Omavalitsused seisavad siin aga lahendamata ülesande ees, kuna küsimuse lahendamise pole nii lihtne. Nimelt on kauplemisaeg määratud kindlaks mitte ainult suundmäärustega, vaid seadusega. Selle aluseks on õieti veel veneaegne seadus ja nimelt Kaubandusametite, ladude ja kontorite teenijate normaalpuhkeaja kindlustamise seadus (VSKK 1907, nr. 150, art. 1150). Peale selle kehtivad aga mitmed teised seadused ja määrused ning korraldused, millised normeerivad kauplemise ja töötamise tingimusi, samuti ka aega ühel või teisel alal.

Üldtähendatud seadus on antud ajal, mil vene tsaaririigis puhusid revolutsioonilised ja vabameelsed tuuled, kus valituse poolt tehti rahva nõudmisile mitmel alal järeleandmisi. Nimetatud seadus on samuti tingitud sotsiaalsete uuenduste pealesurumisest ja sellega taheti kindlustada ühele osale töötavaist rahvakihtidest — äri- ja kontoriteenijaile kindlad puhkepäevad ja -tunnid.

Tähtsaimaks ja olulisimaks normiks selles seaduses on kauplemisaja piiramine igasuguseis ärilisist ettevõtteis, kontoreis, ladudes ja mujal 12 tunniga ööpäeva kohta. See on üldjuhiseks, millest on tehtud erandeid. Nii on ärilisist ettevõtteile, millised tegelevad jookide ja söökide müügi kohaltarvitamiseks, nende hulgas ka õllekauplused ja veinikeldrid, samuti ka saunule lubatud lahtioleku ajaks määratud 15 tundi.

Sellega on seaduses täpselt piiratud tundide ülemäär, mis aja jooksul kauplemine võib toimuda.

Sama seaduse § 9 alusel on antud kohalikele linna- ja maaomavalitsusile õigus

anda määrusi teatud alal korralduste tegemiseks. Nii võib määrusi anda kauplemisaja alguse ja lõpu kohta ja kauplemisaja lühendamise kohta seaduses ettenähtud aja piires. Samuti ka püha- ja puhkepäevil töötamise kohta jne. Omavalitsuste määruseandlus on aga surutud kindlasse raamesse ja peab toimuma seaduse piires.

Seda veneaegset seadust on muudetud omariikluse päevil Riigikogu poolt 11. juulil 1930 vastuvõetud seadusega (RT 57 — 1930). Selle muudatuse peamine tuum seisab selles, et on võimaldatud trahteriäridele ja teisile sesse liiki kuuluvaile äridele kaubelda ka nelipühi esimesel pühal.

Nagu juba tähendatud, kehtivad meil peale normaalpuhkeaja kindlustamise seaduse veel rida teisi eestiaegseid seadusi, milliste eesmärgiks on korraldada puhkepäevade ja tööaja küsimust. Nii kehtib meil Riigikogu poolt 17. detsembril 1925 vastuvõetud Tööstusettevõtete nädalapuhkepäevade seadus, milline korraldab tööstusettevõtteis töötavate tööliste puhke-aega.

Üldine pühade ja puhkepäevade küsimus on normeeritud Pühade ja puhkepäevade seadusega (RT 105 — 1934), millises on määratud püha- ja puhkepäevad. Ühtlasi normeeritakse selle seadusega ka tööaega suurte pühade laupäevil. Samuti määratakse sellega kindlaks ka päevad, millal on keelatud igasugused avalikud lõbustused ja ettekanded. Selle seaduse § 2 on antud teedeministrile luba pikendada tööaega seltskondlikes huves elanikkude tarviduste rahuldamiseks tehtavil tööil. Selle alusel on antud teedeministri poolt 7. juunil 1934, kuulunud Kaubandus-Tööstuskoja, Põllutöökoja ja Eestimaa Töölisühingute Keskkliidu arvamuse, nimestik seltskondlikes huves elanikkude tarviduste rahuldamiseks tehtavate tööde kohta, milliste jätkamine on lubatud pärast kella 12 päeval suurte pühade laupäevil.

Õige olulise seadusena tuleb nimetada aga Alkoholimüügisteadust (RT 16 — 1935). Selle seaduse eeskirjad lähevad alkoholsete jookide kauplemise osas palju kaugemale veneaegsest normaalpuhkeaja kindlustamise seadusest ja alkoholsete jookidega kauplemine on tehtud kaunis avaraks. Nii on selle seaduse § 3 põhjal kee-

latud piirituse ja alkoholsete jookide müük ainult palvapäeval, suurel reedel, esimesel ülestõusmispäeval, esimesel jõulupäeval ja valimiste või rahvahääletuste päevil hääletamise ajal kogu riigis, samuti kohalike omavalitsuste volikogude valimiste päevil hääletamise ajal valimise piirkonnas. Arvatud välja ülnimetatud päevad on alkoholsete jookide müük lubatud kõigil päevil kindlaksmääratud tunniajal. Ja need kindlaksmääratud tunniajad on kaunis avarad ja lähevad palju kaugemale normalpuhkeja kindlustamise seaduse eeskirjust. Nii võib alkoholsete jookide müük kohaltarvitamise õigusega müügiastutis toimuda trahteriärides ja kohaltarvitamise õigusega õllekauplusis, samuti näituste einelaudades kella 7—23, seega 16 tundi; kohaltarvitamise õigusega veinikauplusis ja linnades linnavalitsuse, alevi alevivalitsuse ja maal kohaliku vallavalitsuse poolt eriti määratud trahteriärides — kella 9—1, seega 16 tundi; linnades öölokaales — kella 9—6, seega 21 tundi; suvituskohtades politseivalitsuse poolt pärast kohaliku omavalitsuse arvamuse ärakuulamise, eriti määratud trahteriärides — kella 10—3, seega 17 tundi; seltside, ühingute, klubide või muude koondiste pidude einelaudades — kella 12—3, seega 15 tundi. Ühtlasi pole kohalikul omavalitsusel õigus neid müügiaegu piirata.

Seega on Alkoholimüügieaduse järgi alkoholsete jookidega kauplemise tingimused aja suhtes palju laialdasamad ja vabamad. See on ka arusaadav, kuna nimetatud seadusega taheti anda võimalusi viina ja piirituse läbimüügi suurendamiseks riigikassa tulude suurendamise otstarbel.

Nagu nähtub ülaltoodud kokkuvõttest, on praegune korraldus kauplemisaja ja puhkeaja suhtes vägagi süsteemitu ja laialipillatud seisundis. Kehtivad mitmed seadused, määrused ja korraldused, mille rägastikust on raske leida õiget seisukohta ja suunda. Samuti on kauplemisaja ja puhkepäevil töötamise täpne normeerimine jäetud väga mitmesuguste asutiste hooleks, mille tagajärjel võivad tekkida kollisioonid ja vastolud. Nii võib sel alal teha üldkehtivaid korraldusi Haridus- ja Sotsiaalministeerium, siis Teedeministeerium ja ka kohalikud omavalitsused oma administratiivpiires. See kõik aitab kaasa selleks, et määrused ja korraldused on pillatud laiali ja vägagi erinevad.

Viimasel ajal on kerkinud tõsiselt normaalpuhkeaja kindlustamise seaduse muutmise küsimus, eriti selles mõttes, et pikendada üldist kauplemisaega. Eriti on küsimuse tõstnud maakaupmeeste ja samuti ka ostjate ringkonnad. Kuna kaupluste lahtiolek on lubatud ainult 12 tundi ööpäeva kestel, siis selle ajavahemiku jooksul on raske omavalitsusil määrata kindlaks kaupluste lahtioleku aega, mis rahuldaks kõiki. Näiteks Võrumaal kehtiva määruse järgi võib harilikes kauplusis kaubelda kella 8—20. See aeg peaks rahuldama kõiki. Kuid lugu pole kaugeltki nii lihtne tegelikus elus. Maal asuvad paljud kauplused piimatootuste juures, kus algab töö juba hommikul kell 4. Piimatootjad, kes hommikul tulevad piimatolitusse, on oma tööga valmis juba kell 6. Siis oleks neil aega teha oma väikesi sisseoste poest, kuid kuna pood on kinni ja ei avata enne kella 8, siis ei jää piimatootjal üle muud, kui peab sõitma koju, et pärast tulla uuesti poodi, või siis kaks tundi gotama äri avamist. Nii üks kui teine on seotud ajakuluga, ja aega on maal küll kõige vähem. Sellega on arusaadav see nurin, mis on tekkinud kauplemisaja piiramise vastu 12 tunniga. Kui aga kauplemist alata hommikul vara, siis peab paratamatult tegema lõunavaheaega või siis jälle lõpetama kauplemise poolel õhtul. Kumbki pole jälle otstarbekohane ja ostjaskonna seisukohalt vastuvõetav. Sellega on ka arusaadav, et paratamatult ollakse sunnitud rikkuma sundmäärusi ja astuma üle seaduslikest eeskirjust. Seepärast on viimasel ajal nii kaupmeeskonna, ostjaskonna kui ka omavalitsustegelaste ringes algatatud kauplemisaja pikendamise küsimus. Seda põhjendatakse sellega, et kauplused on kodanikele vajalikumad, kui trahteriärid, õllepoed jne., kus Alkoholimüügieaduse alusel on kauplemine lubatud 16 tunni vältel.

Küsimus on jõudnud juba Siseministeeriumi, kus küsiti seisukohti ka Eesti Linnadeliidult, Eesti Maaomavalitsuste Liidult ja Kaubandus-Tööstuskojalt. Omavalitsusliitude seisukohad on üksmeelsed ja seal pooldatakse täiel määral kauplemisaja pikendamist ja vastavalt normaalpuhkeaja kindlustamise seaduse muutmist. Nii leiab EML, et 12-tunnine ajavahe ei võimalda maal kauplemisaja normeerimist nii, et see vastaks maaelanike vajadusile, et elanikud hommikul, minnes kaugemale tööle ja tulles sealt õh-

tul, saaksid teha vajalikke oste teeäärseist kauplusist. Tarbeesemete-kauplused on maal elanikele vajalikumad kui viina-kauplused, õllepoed ja muud sellised söögi- ja joogikohad, kus kauplemine on lubatud kuni 16 tundi ööpäeva kohta. EML arvates tuleks kõigile kauplusile maal võimaldada kauplemine äripäevil ühtlaselt vähemalt 15 tundi ööpäeva kohta.

ELL arvates normaalpuhkeaja kindlustamise seadus, kui veneaegne, osalt iganud seadus, vajab muutmist ja eeskätt selles mõttes, et avardataks omavalitsuse õigusi sundmääruste väljaandmisel kauplemisaja reguleerimiseks kohalikkude olude kohaselt. ELL arvates oleks soovitatav veel muuta seadust selliselt, et ajalehekioskid ja autobustejaamus asuvad kioskid võiksid olla avatud ka suuril pühil, nagu uuel aastal, vabanduspäeval, ülestõusmis- ja jõulupühade esimesel päeval jne., kuid sel määral, kuidas nõuavad kohalikud olud.

Teiseks on kerkinud sama normaalpuhkeaja kindlustamise seaduse muutmise küsimus selles mõttes, et teha vabamaks kauplemisaega pühapäevil ja pühil. Praegu on äritegevus pühapäevil ja pühil lubatud 5 tunni jooksul, arvatud välja alkoholimüük Alkoholimüügiseaduse alusel. See norm aga takistab suuresti pidude einelaudade lahtiolekut pidudel, kus ei müüda alkoholi. Need peod algavad harilikult kella 20 ja 21 ajal ja kestavad kuni kella 4—5. Sama aja jooksul toimub ka kauplemine einelauas, kuigi praegukehtiv seadus seda keelab. Selle tagajärjeks on loomulikult protokollid ja kodanikkude nurin kauplemisaja piiramise kohta.

Kõigest ülaltoodust selgub, et kehtiv veneaegne seadus on eluvõõras ja iganud. See võis olla vastuvõetav ajal, mil taheti vene tsaarivalitsuse poolt tulla vastu töö- ja teenijaskonnale ühe või teise sotsiaalse uuenduse teostamisega. Sellest ajast on möödunud juba 30 aastat ja olud on muutunud ja samuti on muutunud ka inimesed, nende harjumused, teadumused. Seepärast on ka arusaadav, miks seaduslike eeskirjade täitmine tekitab tegelikult elus raskusi ja on raske pidada neist kinni. Seepärast tuleb seadust muuta ja kohaldada tegelikele oludele ja elunõudele.

Ühtlasi tuleb võtta tõsiselt kaalumisele küsimuse lahendamine palju laiemas ulatuses ja alusel selles mõttes, et seaduseandlust sellel alal koordineerida ja ühtlustada. Ja selleks tulevad muuta kõik need seadused ja korraldused, millised käsitlevad kauplemisaja korraldust ühel või teisel alal ja samuti ka pühade ja puhkepäevade küsimust. See on hädavajalik ülesanne, kuna praegune korraldus on tõesti laialipillatud ja tekitab tegelikult elus suuri raskusi. Seaduste muutmisel tuleb väljuda ühtlasi seisukohast, et anda omavalitsusile suurem vabadus ja õigus määrata ja korraldada kauplemisaega olude kohaselt, kuna olud on väga mitmesugused ja erinevad mitte ainult maal ja linnas, vaid ka üksikuis maakondades. Ja seepärast tuleb seaduse muutmisel arvestada seda, et kauplemistingimused aja suhtes oleks jäetud seadusega võrdlemisi avarad, ja seejuures antud omavalitsusile laialdased võimalused normeerida ja korraldada üksikasju ise juba kohalikkude olude kohaselt.

Omavalitsuste ülesandeid elukeskuste passiivse õhukaitse ettevalmistamisel*).

E. Umbliu.

Tallinna linna gaasikaitse juhataja.

Edasi vaatleme korraldusi õhukallaletungi tagajärgede kiireks likvideerimiseks ja pehendamiseks elukeskuses.

Nende korralduste esirinnas olgu märgitud sanitaarkorraldused õhukallaletungi ajal kannatanute abistamiseks ja ravimiseks. Sanitaarkorraldustena tulevad kõnesse liikuva sanitaarteenistuse organiseerimine ja statsionaarse abistamise ja ravi korraldamine.

Liikuva sanitaarteenistuse ülesandeks on õhukallaletungi ajal kannatanute esmaabistamine õnnetuskohal, nende ärakorjamine, päästmine rusude alt, edasitoimetamine sanitaarpunktesse ja haiglasse ja lennupommide läbi purustatud haiglate evakueerimine.

Statsionaarse abistamise ja ravi korraldamine seisab esmaabipunktide, esmajärksete kollektiivabipunktide ja ajutiste

*) Vt. „Linnad ja Alevid“ n-rid 4 ja 5 — 1935.

haiglata sisseseadmises ja olemasolevate ambulantside, haiglata ja hospitalite ettevalmistamises õhukallaletungi ajal kannatanute abistamiseks ja ravimiseks.

Need asutised peavad töötama õhukallaletungi ajal ja seepärast on vaja kindlustada nende ruume, seadmeid ja personali õhuohtude vastu. Nende tehnilised seadmed, arstimite sortiment ja tagavarad, personali ettevalmistus peab võimaldama abistamist ka harilikus olundis harva esinevatele vigastatuile, nagu sõjagaasi läbi mürgistatuile ja tule läbi kannatanuile.

On raske öelda, kui palju statsionaarseid sanitaarasutisi läheb tarvis. Sakslased ütlevad, et igal 500 m peab asuma üks abistamispunkt. Belgia eeskirjade järgi peab elukeskuses olema iga 50 000 elaniku kohta üks suurem kirurgiline keskus ja üks gaasimürgistatute ravimiskeskus, iga 5000 elaniku kohta — üks esmajärkne abistamispunkt. Selge on aga see, et rahuajal olemasolevaist sanitaarasutisist ja -personaalist selleks ei jätku, sest harilikule haigete arvule lisanduvad veel õhukallaletungi ajal kannatanud kodanikud ja sõjahaavadud. Ei aita ka üksi see abinõu, et õhukallaletungi ajaks haiglast kergemad haiged evakueeritakse. Samuti tuleb omavalitsuse ja kogu elukeskuse tervishoiupersonaali kõrval valmistada ette veel samariitlasi ja esmaabiandjaid kodanikkude hulgast.

Teises järjekorras olgu märgitud remonteenus. Remonteenususe ülesandeks on lennupommide läbi tekitatud vigastuste kõrvaldamine ja remondi teostamine gaasi- ja veetorustikus, elektri- ja kanalatsioonivõrgus, liikluskeskuses, sidekeskuses ja -võrgus, samuti vigastatud hoonete kindlustamine varisemise vastu.

Edasi järgneb mürkärastamis- ehk degaseerimisteenus, mille ülesandeks on sõjagaasi läbi mürgistatud maastiku, hoonete ja materjalide puhastamine sõjagaasist, samuti nende mürgistatud materjalide transport ja hävitamine, mida mürkärastada ei saa. Liikuvate mürkärastamismeeskondade organiseerimise kõrval tuleb sellesse teenistusse rakendada elukeskuse desinfektsioonipunktid, aurupesumajad ja analüütilised laboratooriumid.

Mürkärastamisteenus on teatava määran seotud sanitaarteenususega, nii palju kui see puutub mürgistatud materjalide analüüsi, inimeste, rõivaste ja elu-

tarvete mürkärastamisse ning mürkärastamise lõppkontrolli teostamisse.

Mõne sõnaga olgu puudutatud ka PÕK aktiivse personaali organiseerimine. Aktiivse personaali võib jaotada kolme ossa ja nimelt:

1. Elukeskuse PÕK rajoonijuhhi käsutuses seisvad PÕK meeskonnad järgmistele teenistustele täitmiseks oma rajoonis: häire, sisevaatlus, side, korra säilitamine, transport, tehniline remont, tulevalve ja tulekaitse, liikuv sanitaarteenus, mürkärastamine ja keemiline luure.

2. Elukeskuse PÕK juhi käsutuses seisvad varumeeskonnad kõigi ülalloodatud teenistustele täitmiseks. Varumeeskonnad abistavad elukeskuse PÕK juhi käsul rajoonimeeskondi.

3. Üksikute PÕK objektide aktiivne personal, nagu tähtsate ettevõtete eksploatatsioonitöölised, avalikkude varjendite toimkonnad, sanitaarasutiste ja igasuguste abistamispunktide personal, objekti PÕK meeskond.

Aktiivse personaali arvulist piiritletu on praegu raske anda. Helveetsia eeskirjad nõuavad, et avalikuks abistamiseks moodustatud rajooni- ja varumeeskonnad peavad moodustama 3—7⁰/₀₀ elanikkude arvust. Väiksemate elukeskuste jaoks on see norm väike. Üksiku objekti PÕK meeskonna suurus sõltub objekti suuruselt, tähtsusest ja komplekteerimisvõimalusist. Väikseim meeskond peaks koostuma neljast isikust ja nimelt objekti PÕK vanemast, tulevalvurist, esmaabiandjast ja degasaatorist, kuna suurte ja tähtsate objektide PÕK meeskonnas oleks juba erimehed või erirühmad kõigi vajalikkude PÕK teenistustele täitmiseks.

Avalikuks abistamiseks moodustatud rajooni- ja varumeeskondade komplekteerimise alused määrab kindlaks PÕK seadus ja ajutine juhend PÕK korraldamiseks.

Objekti kaitseks moodustatud PÕK meeskond tuleb komplekteerida objekti enda isikulisest koostisest, pidades silmas seda, et meeskonda kuuluvad isikud oleks mobilisatsioonivabad ja ei kuuluks ühtegi muusse organisatsiooni, mis õhukallaletungi puhul peab astuma tegevusse ja kutsuma kokku oma koostist. Mõningate ülesannete täitmiseks kõlbavad väga hästi ka maised.

Omavalitsusasutiste ja -ettevõtete juhtide ülesandeks on juba aegsasti teosta-

da oma personaali arvestust, et jõuda selgusele järgmiste küsimuste üle:

1. Kui palju inimesi lahkub sõja korral mobilisatsiooni tagajärjel.

2. Kui palju kuulub selliseisse organisatsioonesse, mis astudes tegevusse õhukallaletungi ajal, mobiliseerivad oma liikmed, nagu kaitseliit, tuletõrje jne.

3. Kui palju inimesi jääb vabaks.

Viimaseist komplekteeritakse objekti töömeeskond ja muu tarvilik aktiivne personaal, kuna jääb läheb rajooni- või varumeeskonna koostisse.

Peale meeskonna moodustamise järgneb selle väljaõpetamine, varustamine ja tegevusjuhtnööride andmine meeskonnale.

Vaatamata kõigile kaitsekorraldusile on võimatu vältida kahjusid õhukallaletungi tagajärjel. Omavalitsuste ülesandeks jääb hoolitseda õhukallaletungi ajal kannatanud kodanikkude eest. Majade kokkuvarisemise ja tulikahjude läbi jääb hulk kodanikke peavarjuta, kelle jaoks on vaja valmistada ette kollektiivseid varjupaiku ja öömaju koolimajus, võimalis ja teisis suuremais saales. Samuti tuleb kanda hoolt küllaldaste elutarvete tagavarade eest, sest osa kodanikkude ja erakaupmeeste käes olevaid toiduaineid muutub gaasimürgistuse läbi kõlbmatuks. Toiduainete tagavarade muretsemise kõrval tuleb näha ette kollektiivtoitlustamise võimalusi vastavate toitlustuspunktide sisseadmise näol.

Elukeskuse liiklusteenistust tuleb kõvendada eraliiklustegevõtete arvel, et kindlustada rusude ja remontmaterjalide vedu, samuti ka haigete ja evakueerivate transporti. Peale selle tuleb kanda hoolt surnute matmise eest, mis peab toimuma võimalikult tähelepanu äratamata, et mitte seeläbi suurendada õhukallaletungi moraalseid mõju.

See oleks üldjoonis PÕK ettevalmistuste sisuline külg selles ulatuses, mille teostamine või teostamise kontrollimine on omavalitsuste ülesandeks ja kohuseks.

Objektiivselt võib loeteldud PÕK korraldusi jagada avaliku kaitse korraldusiks ja omavalitsusasutiste ja ettevõtete enesekaitse korraldusiks.

Avaliku kaitse korralduste hulka kuuluksid kõik need abinõud, mis on määratud kõigi kodanikkude elu, tervise ja varanduse üldiseks kaitsmiseks ja normaalse elutegevuse jätkumise kindlustamiseks. Piltlikult öeldud — kodaniku korteri- või majauks on selleks piiriks, kus lõpevad

üldised kaitsekorraldused ja algavad kodaniku enesekaitse korraldused.

Oma asutiste ja ettevõtete peremehe ja omanikuna tuleb omavalitsusel korraldada nende PÕK täies ulatuses.

Elukeskuse PÕK ettevalmistamise sisulisest ülevaatest selgub, et see on väga lai ala ja sisaldab väga palju mitmesuguseid küsimusi ja probleeme. Paljude küsimuste lahendamise viisid ja võimalused on praegu lõplikult selgumata nende uudsuse ja vastavate teadumuste puudumise tõttu. Kindel on aga see põhimõte, et PÕK ettevalmistamine peab toimuma normaalse elutegevuse raames ja ulatuses. POK igakülgset ettevalmistamist ei saa teha ka ühe ametiasutise monopoolseks ülesandeks; see ei oleks otsarbekohane ega annaks ka soovitud tulemusi. Sellesse tõhe tuleb rakendada kõik olemasolevad asutised ja ettevõtted nii üldise kui ka oma enesekaitse korraldamise alal. Soovitav ja tarvilik on loomulikult ülesannete jaotamine, töö juhtimine ja koordineerimine ühest keskusest.

Iga tagajärjeka töö ja tegevuse aluseks on kava, mis seab üles eesmärgid ja põhimõtted, määrab suuna, organisatsiooni ülesanded ja tööjaotuse.

Alanevas järjekorras peaks meil olema siis riigi, POK ringkonna, elukeskuse, POK rajooni ja lõpuks POK objekti kavad. Neid kavu ei saa muidugi koostada üleöö, sest POK ei lase end improviseerida. Riigi POK täieliku kava koostamine võib kesta aastaid. Ometi ei tohi ettevalmistustööd väiksemais POK ühikuis seepärast seista, sest alles nende töö tulemused ja tagajärjed aitavad töötada välja ja kujundada lõplikult üleriikliku kava.

Selleks tööks ja tegevuseks annavad suuremad ja kõrgemad keskused üldisi põhimõttelisi juhtnööre ja instruksioone. Nende põhjal algavad ettevalmistustööd väiksemais allühikuis ja ettevalmistustööde edenedes kujunevad välja üksikasjalised kavad POK ühikute suurenevas järjekorras.

PÕK korraldamine jagub kahte ossa ja nimelt POK ettevalmistamine rahua ajal ja POK organisatsiooni tegevus õhukallaletungi korral sõja ajal. Seepärast koostub ka iga POK kava kahest osast. Esimese osa moodustab vajalikkude ettevalmistustööde kava rahua ajal ja teise osa — ettevalmistatud organisatsiooni tegevus õhukallaletungi korral sõja ajal.

Mõne sõnaga olgu puudutatud tähtsaimaid positsioone, milliseid peab sisaldama väiksema ühiku, objekti PÕK ettevalmistamise kava.

PÕK objektiks võib olla ametiasutis, tööstus- või kaubandusettevõtte, avalik asutis, liiklus- või sidekeskus, elumaja jne.

Kõigepealt tuleb koostada objekti üldine kirjeldus. Selles olgu tähendatud objekti eksploatatsiooni otstarve, ta tähtsus elukeskuse PÕK seisukohast, krundi ja hoonete kirjeldus ühes vastavate plaanidega, isikulise koostise kirjeldus, olemasolevad PÕK korraldused ja eeldused kui ka võimalused uute teostamiseks.

Ettevalmistamiskava ise sisaldab kõiki samu korraldusi, mis käsitlevad ülal elukeskuse PÕK ettevalmistuste juures, nimelt: maskeerimine, ehitustehnilised kaitsekorraldused, tulekaitse, gaasikaitse, sanitaarkorraldused ja aktiivse personaali organiseerimine.

Eripositsiooni moodustavad korraldused eksploatatsiooni ja tegevuse jätkamise võimaluste kindlustamiseks nende tähtsate objektide juures, mis õhukallal tungi ajal peavad oma tegevust jätkama, nagu PÕK organid, tuletõrje, haiglad, elektrijaamad ja teised keskvarustusevõtted, liiklus- ja sidekeskused jne.

Millises ulatuses iga üksiku juures tuleb teostada ülaltähendatud ettevalmistusi, sõltub objekti tähtsusest PÕK ja riigikaitse seisukohast, objekti õhuohtlikkusest, materjalseist, tehnilisist ja perso-

naalseist võimalusist. Ometi tuleb püüda sinnapoole, et iga objekt oleks võimeline ise teostama oma kaitset ja ainult äärmisel juhtumil tuleks kõnesse abistamine väljastpoolt.

PÕK ettevalmistuste tegelik teostamine nõuab aega ja seda on võimalik teostada järkjärgult. Ettevalmistamiskavas olgu märgitud ka järjekord, millises ettevalmistused tulevad teostada. Esimeses järjekorras teostatavate ettevalmistustena võiks mainida aktiivse personaali organiseerimist, korraldusi valgustuse kustutamise, eksploatatsiooni ja tegevuse jätkamise kindlustamise, tulekaitse ja objekti häireteenistusse lülitamise alal.

Lõpuks tekib küsimus, milline on PÕK ettevalmistamist juhtiv organisatsioon. Selle organisatsiooni alused määrab PÕK seadus. Elukeskuse PÕK ettevalmistamist korraldava organisatsiooni eesotsas seisab elukeskuse PÕK juht, kelleks on üks laialdasema võimupiiriga ametiisikuid elukeskuses. Temale alluvad PÕK alal kõik elukeskuse PÕK organid, nagu rajoonijuhid, kui elukeskus on jagatud rajooneks, töömeeskondade juhid jne. Tema kõrval seisab PÕK komisjon, kuhu kuuluvad elukeskuse tähtsamate asutiste ja organisatsioonide esindajad. Esmajärgse tähtsusega asutiste ja ettevõtete PÕK ettevalmistamist korraldab asutise või ettevõtte juhataja alluva personaali kaudu, kuna teisejärgse tähtsusega objektide PÕK korraldajaks on objekti PÕK vanem.

Eesti Linnadeliidu tegevusest.

ELL juhatause koosolek peeti 23. oktoobril 1935.

Tutvunud V. Smetanin'i poolt koostatud Kogukonnamaksuseaduse kava, otsustati see tunnustada üldjoonis vastuvõetavaks, tehes vaid parandusi maksu määris, mis võiks olla 3—15 kr. füüsiliselt isikult aastas ja selle kõrgendamine 20 kroonini võiks toimuda vaid siseministri loal, kokkuleppel majandusministriga; samuti kuulaks kogukonnamaks linnavolikogu poolt määratud tähtajaks tasumata jäämise korral sissenõudmisele Administratiivsissenõudmisseaduse korras ühes viivitustrahviga 3% suuruses kuus, kuid mitte alla 25 senti; perekonnaliikmete eest, kel pole iseseisvat tulu oleks

kohustatud tasuma kogukonnamaksu perekonnapea.

Arutanud alevisekretäride majandusliku ja teenistusliku olundit, otsustati ühineda sellekohase komisjoni otsustega, mille järgi alevisekretäri ametisse määramine peab toimuma alevivalitsuse poolt, ametist vabastamine — samul alusel, nagu riigiteenijailgi; alevisekretäride töökoorem tuleks normeerida järgmiselt, sõltuvalt elanikkude arvust: alevs kuni 1000 elanikuga — sekretär, 1000—1500 elanikuga — sekretär ja kantseleiametnik, 1500—2000 elanikuga — sekretär ja abi, 2000—3000 elanikuga — sekretär, selle abi ja kantseleiametnik; alevisekretäri

tasunormid olgu võrdsed alevi algkooli juhataja palgaga ühes perekonnaabiraha ja teenistusvanustasuga; alevisekretäri abi tasu olgu 70 kr. ja kantseleiametniku — 50 kr. kuus.

ELL esindajatekogu koosolek peeti 24. oktoobril 1935 Tallinnas, raekojas.

ELL esimees A. Uesson, avanud koosoleku, tervitas esindajatekogu ELL 15-aastase juubeli puhul, avaldades heameelt, et esmakordselt võtab esindajatekogu tegevuses osa ka ELL noorima liikme — Keila alevi esindaja, ja andis ülevaate ELL tegevusest 15 aasta jooksul, milline on olnud küllaltki mitmekesine ja mitmeti tagajärjekas.

Seepeale O. Kask — Pärnu tänas ELL esimeest A. Uesson'i ELL eduka juhtimise eest möödunud 15 aasta jooksul, toonitades ühtlasi, et ELL tulemusrikas tegevus on olnud tingitud peamiselt just esimehe suurest ja asjatundlikust tööst.

ELL ta juubeli puhul tervitasid telegrafiteel Leedu linnadeliit ja Tartu Linnavalitsus.

ELL büroo juhataja V. Smetanin esitas ELL 1936./37. a. tegevuskava, millest nähtus, et ELL peamiseks ülesandeks on, nagu senini, linnade ja alevite huvide kaitse ja omavahelise koostöö säilitamine ja arendamine; eelseisva tegevusaasta tähtsaimaks tööks aga kujuneb kahtlematult linnade rahanduse ümberkorraldamine, mis on juba pikemat aega päevakorral.

Otsustati ühelhäälel kiita tegevuskava heaks.

ELL esindajaks Arhiivinõukokku valiti ühelhäälel dr. P. Johnson — Tallinna linna arhivaar.

Linnaomavalitsuste ülesandeist ja võimalusist tiisikuse vastu võitlemisel refe-

reeris Tartu linna tervishoiuarst dr. S. Lind.

Kuulanud selle, otsustati kaaluda põhjalikult referaadis käsitletud küsimust ELL juhatuses ja peale selle esineda tarvilikkude ettepanekutega vastavaile ametiasutisile.

ELL juhatuse ettepanekul otsustati astuda Eesti Tuletõrjeliidu liikmeks ja esindajaks sellesse valida L. Ojaveski — Nõmme.

Otsustati saata riigivanemale järgmine tervitustelegramm: „Eesti Linnadeliidu esindajatekogu, kogunenud täna koosolekule liidu 15-aastase tegevuse tähistamiseks, tervitab Teid, kõrgesti austatud Härra Riigivanem, ja avaldab Teile sügavat tänu olundi loomise eest, mis võimaldab riigi- ja omavalitsusasutisile teha rahulikku ning viljakat tööd me kalli isamaa hüveks.

Linnadeliit loodab, et Teile ja Vabariigi Valitsus ei keela ka edaspidi oma kõrget kaitset ja vastutulelikkust linnadele ja alevitele neil lasuvate ülesannete edukaks täitmiseks,“

kaitsevägede ülemjuhatajale — „Eesti Linnadeliidu esindajatekogu, tähistades tänasel koosolekul liidu 15 aastast kestvust, tervitab Teid, kõrgesti austatud Härra Kindral, ja soovib Teile jõudu jätkata senise eduga vastutusrikast tööd riigi ja rahva julgeoleku säilitamisel,“

ja siseministrile — „Eesti Linnadeliidu esindajatekogu, tähistades tänasel koosolekul liidu 15 aastast kestvust, avaldab Teile, kõrgesti austatud Härra Minister, suurimat tänu senise heatahtliku suhtumise eest linnade ja alevite ülesehitavas- se töösse ja loodab, et Teile ei keeldu ka tulevikus toetamast tõhusasti linna- ja aleviomavalitsuste püüdeid me ühiskondliku elu korraldamisel ja arendamisel.“

Kroonika.

Lennuvälja ehitamine Vaasas.

Lennuvälja ehitamiseks Vaasas ühines linnavolikogu sellekohase ettepanekuga, et linn annab lennuvälja jaoks 35,5 ha maad Mustasaari külla juures tasuta kuni 99 aastani, tingimusel, et riik kannab pooled kulud lennuvälja kordaseadmiseks,

nagu tarvilikkude maaalade kuivatamiseks, planeerimiseks, teede ehitamiseks, ümbruskonnast lennukite maandumist takistavate esemete kõrvaldamiseks jne. Vastava kalkulatsiooni järgi maksuksid need tööd 920 000 Soome marka, peale selle 100 000 mk. krundi praegusele rent-

nikule kahjutasuna. Riik nõustub maksma sellest summast mitte rohkem kui 460 000 mk.

Oulu administratiivpiiride laiendamine.

Oulu administratiivpiiride laiendamise asjas avaldas maaülem oma seisukoha, mis tunduvalt erineb seniseist kavust. Selle järgi ei kuuluks linnaga ühendamiselle kõik sellised eeslinnad, mis olid nähtud ette seniseis kavus, kuid jääksid välja peamiselt jõukamad osad, kuna kehvemad ühendataks linnaga. Maaülema kava järgi tuleks linnale määrata ühekordseks toetuseks ühendamisega seotud kulude kattetuks 3 000 000 Soome marka. Linna võimud ei ühine maaülema seisukohtadega, peamiselt seepärast, et ainult kehvamate eeslinnade ühendamine linnaga on majanduseliselt kahjulik linnale.

Autode kindlustamise fond Helsingis.

Helsingi linna vastavad organid jõudsid sellekohasel arvutusel otsusele, et linnal on kasulikum autode ja teiste mootorsõidukite kindlustamise asemel erakindlustusühinguis seada sisse oma vastav kapital samaks otstarbeks. 27. märtsi 1935 kinnitati Helsingi linnavolikogu poolt vastav määrus, mille järgi kõigi linna mootorsõidukite kindlustamiseks makstakse edaspidi vastavad preemiad autode kindlustamise kapitali, samade normide järgi, mis on nähtud ette autode ja mootorsõidukite kindlustamiseks kindlustusühinguis. Sesse kapitali makstakse ka igasugused tagasimaksud kindlustusühinguis, kus senini olid kindlustatud linna mootorsõidukid. Autode varguste ja õnnetuste läbi tekkinud kahjud makstakse edaspidi sellest kapitalist samade põhimõtete alusel, nagu see toimub kindlustusühinguis. Samuti tasutakse sellest kapitalist ka kolmandaile isikuile kokkupõrgete läbi tekkinud kahjud kehtivate kohalikkude seaduste alusel.

Sadamamaksude alandamine turistide-laevult Helsingis.

Kuna sadamad ja sadamamaksude määramine Soome linnades kuuluvad linnadele, otsustas Helsingi linnavolikogu alandada sadamamaksusid turistidelaevalt, mis peatuvad sadama kai ääres 50% võrra ja kaist eemal, ankruliseisvalt laevult 75% võrra, kuid tingimusel, et need laevad ei võta peale ega pane maha reisi- jaid Helsingis ega ka Läänemere teistes sadamais. Kui reisijate mahapanek aga

toimus haiguse või õnnetuse tõttu, siis seda ei arvestata sadamamaksude määramisel.

Korstnapühkimisasjanduse ümberkorraldamine Helsingis.

Mõne aja eest algatati Helsingis küsimus, võtta korstnapühkimisasjandus linna kätte. Küsimuse üksikasjaliseks läbitöötamiseks moodustati vastav komisjon. Nüüd esitas komisjon oma seisukoha. Selle järgi ei pea komisjon soovitavaks võtta korstnapühkimist täiesti linna kätte, vaid moodustada selleks eriline aktsiaühing, kuhu kuuluks osanikkudena niihästi omavalitsus kui ka suuremate kinnisvarade omanikud — aktsiaühingud. Juhatus koostuks viiest linna ja neljast majaomanikude esindajast, kes kuuluvad asutatavasse aktsiaühingusse. Sellist moodust peab komisjon paremaks kui puhtomavalitsusettevõtet, sest selle käes tulevat korstnapühkimine odavam ja tegevus olevat painduvam. Linnavolikogu seisukoht selle kohta lõplikul kujul pole veel teada.

Sünnitusmaja ja naistehaigla ehitamine Helsingis.

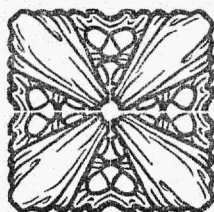
Helsingi linnavolikogu otsustas põhimõtteliselt ehitada Helsingisse uue sünnitusmaja ja naistehaigla ja määras selleks vastavad krediidi. Haigla maksuks umbes 9 900 000 Soome marka. Selle ehitamisel on peetud silmas peale linna elanikkonna vajaduste ka maakondade elanikkude huve, kuna kogu Ida-Soomes pole ajakohast sünnitusmaja. Haigla mahutaks 90 haiget. Küsimust ei teostata siiski enne, kui on selgunud, kas linn saab selleks palutud riigi laenu 3 150 000 mk.

Tulekahjufondi asutamine Helsingis.

Helsingi linnavolikogu kinnitas tulekahjufondi põhikirja. Fondi ülesandeks on katta tulekahjude läbi tekkinud linna hoonete kahju nende hoonete eest, mis pole kindlustatud tuleõnnetuste vastu. Fondi aluskapital on 500 000 Soome marka, mis selleks on nähtud ette käesoleva aasta eelarves. Edaspidi suurendatakse kapitali muuseas ka linna eelarvelisist jääkidest vähemalt 10% suuruses ja volikogu poolt eelarvekorras eriti määratud summadega.

Tööliste palkade tõstmine Helsingis.

Helsingi linnavolikogu otsustas tõsta linna tööliste palku 1929. a. tasemele.

„Linnad ja Alevid“

Eesti LinnadeLiidu häälekandja

ilmub 1935./36. a. VIII aastakäiguna, avaldades artikleid ja teateid nii kodu- kui välismaade linna- ja aleviomavalitsuste korraldusest ja elust, tutvustades nende kavatsuste ja saavutustega jne.

Ajakiri ilmub 10 korda aastas.

Numbri hind 25 s., aastakäigu (10 numbrit) — kr. 2.50.

Saadaval ka vanemad aastakäigud.

**Toimetus ja talitus: Eesti LinnadeLiit, Tallinn, Pikk 6
Telefon 431-58.**

